

Artikel om Nicaragua utifrån en läsning av Henri Webers bok, [Nicaragua - den sandinistiska revolutionen](#). Från *Fjärde internationalen* 3/83

Maria Sundvall

Frågor om den nicaraguanska revolutionen

Den 20 juli 1979, när segerjublet hade lagt sig i Managua, när befolkningen hade återvänt till kåkstäderna och den nya regeringen satt igång med uppgiften att återuppbygga landet, var debatten i utlandet fortfarande osäker och förvirrad. Allt hade hänt så snabbt i Nicaragua den sommaren och det verkade som om många bedömare överrumplats. Vad var den nicaraguanska revolutionen för slags omvälvning? Var dess syfte bara att störta diktatorn Somoza och upprätta en borgerlig demokrati av västeuropeisk typ? Var det något slags socialdemokrati som eftersträvades i Nicaragua? Eller var det kanske till och med en socialistisk revolution som hade inletts?

Osäkerheten var stor — såväl bland borgerliga bedömare som inom vänstern. Det märkliga är att den osäkerheten finns kvar ännu tre år efter sandinisternas seger. Många förvirras av sandinisternas diplomati, när de berömmar Socialistinternationalen eller Sovjetunionen. Men även bland dem som insett att man måste gå bortom diplomatin och studera samhällsförändringarna djupare, har bedömningarna växlat mycket.

Sommaren 1980 kom fransmannen Henri Weber till Nicaragua. Han kom dit med huvudet fullt av frågor om den nicaraguanska processen:

”Hade sandinisterna upptäckt en metod att bryta den onda cirkeln av imperialistisk dominans och underutveckling utan att drunkna i byråkratisk despotism? Skulle revolutionärerna vid makten för en gångs skull kunna undvika att upphöja sig själva till en privilegierad arrogant kast och som i Polen reducera arbetarklassen till ett objekt för den ekonomiska processen?”

Och han var inte ensam om att ställa sig de frågorna:

”Det fanns mycket folk och det talades alla språk i Managua juli-augusti 1980. Och det är för att jag vet att de som inte accepterar den imperialistiska ordningen — även om de privilegieras av den — frågar sig om det är möjligt med en demokratisk övergång till socialismen i de beroende länderna som jag har bestämt mig för att skriva den här boken.”¹

Den bok Weber skrev kom ut i Frankrike 1980; ett år senare var det dags för en aktualiserad upplaga på engelska. Och nu har den kommit ut på svenska under titeln: [Nicaragua — den sandinistiska revolutionen](#) (Bokförlaget Röda Rummet) med ett efterord som sammanfattar händelseutvecklingen under 1982.

Webers bok ger en faktabakgrund. Men dess största förtjänst är att den definierar och tar itu med de frågor man måste besvara för att förstå revolutionens väg. Snarare än att recensera boken ska jag försöka sammanfatta några av dessa frågor och kommentera Webers sätt att angripa dem.

Vilket ledarskap?

Weber karaktäriserar FSLN, den organisation som ledde upproret mot diktatorn, som den revolutionära organisationen för det nicaraguanska proletariatet. Närmare bestämt, säger han, tillhör FSLN den kommunistiska flygeln av den internationella arbetarrörelsen och denna flygels Castro-inspirerade del. Fronten har använt den proletära revolutionens metoder för att

¹ Citerat från förordet till den franska upplagan, *Nicaragua: la revolution sandiniste*.

organisera arbetare och bönder i Nicaragua. Och nu när den tagit makten strävar den efter att bygga socialismen.

När Weber karakteriserar Sandinistfronten på det sättet, utgår han från en historisk beskrivning av frontens framväxt. FSLN har vuxit fram och kunnat bli ett ledarskap för den nicaraguanska revolutionen genom ett dubbelt brott: Först bröt man med det traditionella kommunistpartiet PSN:s ”fredliga väg” och ständiga kompromissanden med diktaturen. Resultatet av det brottet var insikten om att det fordrades kompromisslös, väpnad kamp för att störta Somoza. Senare bröt man med *foco*-teorin, som innebär att den militära kampen ses som överordnad och som en ersättning för bredare organisering och partibygge. Resultatet av det brottet var insikten om att gerillans aktioner måste kombineras med massorganisering.

Det här dubbla brottet personifieras på ett mycket belysande sätt av en av frontens grundare och dess främste teoretiker, Carlos Fonseca Amador. Carlos Fonseca hade varit medlem i, PSN som ung men bröt med partiet -59 just på grund av inställningen till den väpnade kampen. Liksom de andra bland de första sandinisterna sökte han istället sin inspiration hos de kubanska revolutionärerna. Fonseca skrev ett grundläggande dokument ”Hora Cero” (Timme noll), där han går igenom just* det traditionella kommunistpartiets bankrutt och de isolerade gerillaförsökens misslyckanden och betonar revolutionens socialistiska karaktär i Nicaragua.²

Det kan vara värt att påpeka att det här dubbla brottet är ett **medvetet** brott hos dagens sandinistledare. I dagstidningen *El Nuevo Diario* skriver en av de främste ledarna. Tomas Borge, en minnesartikel över Carlos Fonseca, där han framhåller just brottet med ”ett schema inom de latinamerikanska vänsterrörelserna som förespråkade en borgerligt-demokratisk revolution” och brottet med **foco**-teorin, ”en form av väpnad kamp som objektivt sett undervärderade massornas roll, på samma sätt som det finns andra begrepp som fortfarande lever kvar och som i vad som skulle kunna kallas en ideologisk eller politisk **foquismo** underskattar arbetarklassens roll.” Däremot hävdar Tomas Borge att FSLN:s praktik aldrig var ”foquistisk”, att kampen redan från början sågs som ett samspel mellan avantgardeorganisationen och massorna. Han medger dock att fronten länge hade en tendens att se sig som ”en samling konspiratören och tenderade att underskatta massarbetet.³

Men oavsett hur brottet såg ut var det inte enkelt; det kom först efter smärtsamma nederlag med kännbara förluster i gerillaförsöken i Bocay och Coco -63 och i Pancasán -67. Och resultatet blev inte heller en enad linje. Det var under den här perioden i mitten på 70-talet — under en period av mycket hårt förtryck — som FSLN splittrades i tre tendenser. Där var den proletära tendensen, som menade att fronten i första hand måste förankra sig bland städernas arbetare. Där var det förlängda folkkrigets tendens som höll fast vid vikten av att bygga upp baser på landsbygden. Och där var slutligen den tendens som kom att bli alltmer dominerande och som antagligen också hade den mest korrekta uppfattningen om den politiska konjunkturen: terceristerna eller upprorstendensen. Den hade fått sitt namn, därför att den från -76 hävdade att det fanns reella möjligheter att genomföra ett nationellt uppror för att störta Somoza och att uppgiften var att förbereda det upproret.

Weber visar hur splittringen mellan tendenserna inte bara försvagade fronten utan tvärtom fungerade som ett slags arbetsfördelning, som gjorde det möjligt för FSLN som helhet att ha en tillräckligt flexibel politik för att kunna möta kampens alla behov och föra upproret till seger. Ett halvår innan segern hade också de tre tendenserna funnit att deras skiljaktigheter över-. vunnits genom själva kampens utveckling och återförenats.

² Lättast tillgänglig i Sverige i boken *Sandinistas speak* (Pathfinder Press), ”Cero Hour” s. 23—42. Fonseca dödades i strid i november -76.

³ *El Nuevo Diario* 22 november 1982.

Men alla är inte överens om att kalla FSLN en kommunistisk, proletär organisation och Weber behandlar några av de olika invändningar som brukar anföras.

En faktor som har förvirrat har varit "sandinismen". Vem var den där Sandino egentligen? Ja, Weber beskriver själv hans ideologi som "*småborgerlig nationalism som färgats av utopiskt socialistiska och spiritualistiska ideologier och som i gerillastridens hetta blev allt radikalare.*"⁴ Men han hävdar också att Sandinos småborgerliga ideologi inte gör det möjligt att använda samma beteckning om FSLN. Det sägs att det var Carlos Fonseca som insisterade på att ordet "sandinist" skulle ingå i frontens namn och Weber framhåller att det inte innebär knäfall för Sandinos idéer utan tyder på politisk intelligens. För det fanns en stark sandinistisk tradition hos de nicaraguanska massorna och genom att ansluta sig till den framstod FSLN som Sandinos arvtagare, som de enda som okuvligt fortsatte att kämpa mot USA-imperialismen. Med Webers ord "*lyckades sandinisterna på så sätt vända patriotismens fruktade vapen mot borgarklassen som helhet.*"⁵

Andra brukar hävda att FSLN är en småborgerlig organisation på grund av dess klassmässiga sammansättning. Men man kan inte använda medlemmarnas sociala ursprung som ett huvudsakligt kriterium för att beskriva ett parti, säger Weber. Det skulle ju förutsätta att sambandet mellan klassursprung och klasståndpunkt vore mekaniskt. Ett **småborgerligt** parti i marxistisk terminologi är inte ett parti av småborgerskapet utan ett parti som inte höjer sig över småborgerskapets ideal och uppfattningar. Och han visar på det välkända faktum att många kommunistiska partier från början dominerats av medlemmar med borgerligt eller småborgerligt ursprung — men att de givetvis ändå måste betraktas som arbetarorganisationer i kraft av sina program och metoder.⁶

Med vem ska man ena sig?

Det tredje argumentet som använts för att hävda att FSLN inte är en revolutionär organisation är dess allianspolitik. Särskilt terceristerna hade en mycket generös enhetspolitik; de knöt kontakt med borgerliga grupper inom landet och med vänskapliga latinamerikanska stater och Socialistinternationalen internationellt. Av den anledningen har de ibland kallats socialdemokrater — men deras kontakter hejdade dem inte för ett ögonblick i arbetet med att förbereda det slutliga upproret.

Om man ska förklara varför en bred allianspolitik var nödvändig i Nicaragua får man titta på en del av landets särdrag. Man får komma ihåg att Somozafamiljen kom till makten med direkt hjälp av USA och sedan styrde landet som ett familjeföretag i fyrtio år.

Borgarklassen var till en början nöjd med att låta Somoza regera i dess intresse. Men framförallt under den ekonomiska krisen på 70-talet fick den allt svårare att tolerera att statens ekonomiska ingripanden användes för att ensidigt gynna **en** kapitalgrupp: Somozagruppen.

Ändå var det en ovanlig beslutsamhet som visades av den nicaraguanska borgarklassen när den gick ut i kamp mot Somozadiktaturen. Weber förklarar det med två faktorer: dels var den nicaraguanska borgarklassen faktiskt jämförelsevis stark inom ekonomin. De direkta utländ-

⁴ s.20.

⁵ s.48.

⁶ Faktum kvarstår — Sandinistfrontens sociala sammansättning var övervägande småborgerlig. Hur kan det komma sig? I boken *La caída del somocismo y la lucha sandinista en Nicaragua* visar de nicaraguanska författarna López, Nuñez, Chamorro och Serres på något som kan vara en delförklaring: radikaliseringen av en speciell del av mellanskikten, nämligen studenterna, kan förklaras av att deras sociala ursprung förändrats under den senaste generationen. Liksom i de utvecklade kapitalistiska länderna har det i Nicaragua skett en massiv tillströmning till universiteten av studenter med en mer proletär klassbakgrund, studenter som ofta måste kombinera arbete och studier (*La caída...*s.115)

ska investeringarna var rätt små och Somozagruppen var trots sin ökande makt bara den fjärde kapitalgruppen i storlek. Dels var de internationella konjunkturerna goda: Carter bedrev sin ”mänskliga-rättighets”-politik och den nicaraguanska borgarklassen hoppades på stöd för att bli av med Somoza.

Denna styrka och denna kampvilja var också något som Sandinistfronten måste ta hänsyn till. Och det råder inget tvivel om att borgarklassen till en början verkligen tog ledningen inom oppositionen.

Men samtidigt är det uppenbart att mycket hann hända från 1974, då den första oppositionsgrupperingen UDEL bildades på ett begränsat borgerligt program, fram till den 19 juli 1979. Kanske hände det återigen alltför snabbt — det är mycket vanligt att bedömare i andra länder inte ser de förändringar som skedde under det sista året före segern och därför överskattar borgarnas roll i den allians som slutligen tog makten.

För historien från 1974 till 1979 handlar om hur borgarklassen framtogs ledningen för massrörelsen. Dess lösning — ”en socialism utan Somoza” — var ingen lösning, medan sandinisternas krav på expropriering av Somozas egendomar och upplösning av nationalgardet däremot allt bättre kom att motsvara massrörelsens dynamik. Borgarnas metoder dög inte heller för att störta diktatorn — två gånger (i februari -78 och september -78) inleddes massuppror **efter** det att den borgerliga oppositionen redan avblåst stridsaktionerna. Och den allians som fanns vid maktövertagandet, FPN, var en allians på FSLN:s program och med rätt begränsat borgerligt inflytande.

Var det då rätt av revolutionärerna att söka enhet med borgerliga grupper? Weber gör en sammanfattning av villkoren för segern när det gällde allianspolitiken, villkor som kan tillämpas även på andra historiska situationer. Det fanns tre nödvändiga villkor, säger han: att det nicaraguanska proletariatet självt är enat kring ett revolutionärt program och en revolutionär strategi; att proletariatets politiska alternativ fick mellanskikten att välja sida; att den härskande klassen var djupt och varaktigt splittrad. Det förutsatte en komplicerad strategi, eftersom de här tre villkoren delvis motsade varandra.

Historiskt har det funnits olika sätt att närma sig det här problemet. Å ena sidan har vi de klassiska folkfronterna som i Spanien och Frankrike på 30-talet. Med det brukar man avse enhetsfronter där borgerliga organisationer och arbetarorganisationer går samman på ett borgerligt program och där arbetarorganisationerna avstår från att föra fram proletariatets egna krav för enhetens skull. Ett tydligt exempel är folkfronten i Chile där man för att bevara enheten slutligen vägrade att beväpna arbetarna mot militärens kupphot. Weber kallar denna linje att offra det första villkoret för de två andra.

Det motsatta alternativet skulle vara ”klass-mot-klass”-politiken, att vägra varje enhet. Den kan exemplifieras med Kominterns ”tredje-perioden”-linje 1929—1933. Även i Nicaragua fanns det ultravänsteristiska grupper (exempelvis Arbetarfront, FO) som drev denna linje och klandrade FSLN för att fronten sökte bred enhet. Enligt Weber offerar sådana strömningar de två senare villkoren för det första och frånhänder sig därmed varje utsikt till seger. Och han citera mexikanen Adolfo Gilly som skrivit att om FSLN skulle ha fört fram kravet på en *”Socialistisk arbetarfront, ”skulle de ha intagit en snävt sekteristisk ståndpunkt och ... omöjliggjort en mobilisering av den verkliga massrörelsen som den först uppstod under diktaturen.”*⁷

Den allianslinje FSLN bedrev vill Weber istället kalla ”antiimperialistisk front”. Det är ett begrepp som används på Kominterns fjärde kongress och som tar fasta på möjligheterna till

⁷ Adolfo Gilly, *La nueva Nicaragua: antiimperialismo y lucha de clase*, s. 136, citeras i Weber s.72.

samförstånd — utan gemensam strategi — mellan proletära, småborgerliga och till och med borgerliga organisationer. Och mätt med Webers tre kriterier får man säga att FSLN förde en klok enhetspolitik, som förenade de tre villkoren.

Vem har makten?

Efter segern i juli -79 stod man inför en maktuppdelning, där FSLN kontrollerade regeringsjuntan och armén, medan borgarklassen å sin sida fortfarande kontrollerade de flesta ministerierna, mycket av administrationen, massmedia — och givetvis framförallt ekonomin. Den här maktfördelningen har många försökt beskriva och namnge.

Weber tar upp en sådan karakterisering: Fjärde Internationalens Förenade Sekretariat definierade det som en **speciell form av dubbelmakt** i ett uttalande från oktober -79. Dubbelmakten skulle bestå just i att båda klasserna har kvar betydande kontroll över viktiga maktcentra. Samtidigt säger Förenade Sekretariatet att det inte handlar om två centraliserade styrkor som möter varandra, som i den ryska revolutionen, och att utgången därför inte heller kommer att avgöras genom en centraliserad konfrontation.⁸

Men, säger Weber, det är ju precis detta som är dubbelmakt: att två självständigt organiserade klassmakter konfronteras, som det sker vid kulmen av en revolution då borgarklassen stöder sig på statsapparaten och armén och möter arbetarklassens motmakt i vardande. Men vad hade hänt i Nicaragua? — Den somocistiska statsapparaten hade brutits ned, dess armé hade upplösts, dess administrativa apparat och rättsväsende var i upplösning.

Den intressanta frågan, säger Weber, är: vem kontrollerar de **strategiska**, avgörande maktcentra? och han påpekar att i alla slags stater kan de behärskade klasserna ha vissa maktpositioner inom statsapparaten.

Dubbelmakt fanns i Nicaragua, fortsätter Weber, men tidigare, under upprorsfasen, då arbetarnas motmakt (med dess egen armé och administration) stod mot somociststaten. Men det vi såg efter segern i Nicaragua var en revolutionär makt, som satte sig målet att genomföra övergången till socialismen. Weber kallar detta för en **arbetar- och bonderegering**.

Det kan tilläggas att Förenade Sekretariatet ett år senare — i september 1980 — menade att det fanns tillräckliga skäl att tala om en arbetar- och bonderegering i Nicaragua. Man menade att händelserna under det första året gjorde det berättigat att tala om *”en regering som grundar sig på arbetarna och bönderna och som fastslår sitt oberoende gentemot borgarklassen”*, *”en kort episod på vägen mot upprättandet av proletariatets diktatur”*. Samtidigt vidhöll Förenade Sekretariatet att det rörde sig om en dubbelmaktssituation, och man kan därför inte säga att dess bedömning sammanfaller med Webers:

”Det avgörande styrkeprovet mellan klasserna har ännu inte ägt rum... Det är precis på grund av att dubbelmaktssituationen inte lösts som vi talar om en arbetar- och bonderegering inom ramen för en dubbelmakt och inte om en arbetarstat.”⁹

Vad ska man göra med borgarna?

Men obestriddligen hade borgarklassen en dominerande ställning inom ekonomin. Den har det fortfarande — 75 procent av industrin och 80 procent av jordbruket är i privata händer. Hur ska FSLN kunna förändra den situationen?

Problemet skulle kunna formuleras lite utförligare, på följande sätt: Revolutionärerna har tagit makten och vill sätta igång arbetet med att utrota kapitalismen och bygga ett socialistiskt sam-

⁸ s.80.

⁹ Dokument Fjärde Internationalen nr 14 s.5, citeras från Weber kapitel 4, not 5.

hälle. De har ärvt ekonomiska strukturer som präglas av extremt utlandsberoende, en snedvridning till förmån för jordbruksexportsektorn, en industrialisering som överhuvudtaget inte utgår från landets egna behov. Samtidigt har de ärvt en akut kris som förvärras av krigsförstörelsen, skadorna på reproduktionsapparaten, förstörelsen av infrastruktur och en jättelik utlandsskuld. Hur ska de då klara att genomföra alla sina uppgifter: att behålla statsmakten och försvara revolutionen både mot det ”yttre” hotet från borgarklassen inom och utanför landet och mot det ”inre” hotet av massornas besvikelse och demoralisering? Att få ekonomin på fötter och samtidigt gå vidare för att förändra de ekonomiska strukturerna och ta ifrån borgarklassen dess makt inom ekonomin?

FSLN har bedömt att för att klara detta måste man bevara ”alliansen” med borgarklassen. Weber säger att det finns både taktiska och strategiska skäl för denna kompromiss. De **taktiska** skulle vara det omedelbara behovet av att lyfta landet ur ruinerna, få igång produktionen och få hjälp från Västvärlden. De **strategiska** skulle vara att man måste anpassa sig till massornas verkliga medvetandenivå. Upproret mot diktatorn var trots allt rätt spontant och massornas organisationsgrad var fortfarande låg. Inte heller kan man tala om att det fanns något starkt klassmedvetande. De breda massorna minns därför fortfarande den borgerliga oppositionens aktiva roll och är inte beredda att se det som en oförsonlig klasskonflikt.

Vidare skulle man kunna säga att FSLN:s linje har varit att **kontrollera det man inte kan äga**. Efter maktövertagandet nationaliserades Somozas 168 fabriker och 1,4 miljoner manzanas¹⁰ jord exproprierades. Bankerna, försäkringsbolagen och utrikeshandeln förstatligades. De USA- och Kanada-ägda gruvorna nationaliserades i november -79. Fiskeindustrin nationaliserades. Valutakontroll infördes. På så sätt menar sandinisterna att staten kan kontrollera även privatsektorn.

Det här formuleras ovanligt klart av jordbruksminister Jaime Wheelock i en broschyr från 1981. Han berättar där att ungefär 270 av landets 572 största latifundier (jordgoods) fortfarande är i privata händer. Men han menar samtidigt att det inte finns någon anledning att frukta de här latifundisterna, eftersom staten kontrollerar utrikeshandeln och bankerna. Vi skulle inte klara att administrera alla gårdar i landet, säger Wheelock. Första året har vi lyckats så 20 000 manzanas bomull men det har inneburit en jättelik ansträngning. Då är de bättre att ge de privata lånen i cordobas för att odla, så landet får in dollar, som till en del kommer att placeras i det statliga bankerna och dessutom måste de privata betala räntor och skatter.” Genom reformer i det ekonomiska systemet arbetar även de privata jordägarna på sätt och vis för revolutionen”, sammanfattar Jaime Wheelock.¹¹

Men att tillåta och till och med uppmuntra privatsektorn — kan en revolutionär regering verkligen göra så? Weber kallar FSLN:s linje för en ”NEP av speciell typ” och har därmed angivit den historiska parallellen. NEP eller den Nya Ekonomiska Politiken är beteckningen på den ekonomiska linje som antogs på ryska kommunistpartiets tionde kongress i mars 1921. Efter inbördeskriget var den ekonomiska situationen i Sovjetunionen mycket svår. Framförallt var livsmedelsbristen i städerna ett stort problem. Man beslöt då att göra en reträtt på det ekonomiska området och släppte fri handeln med jordbrukets överskottsproduktion samtidigt som man införde en naturaskatt på den. Det privata hantverket, handeln och småindustrin återupprättades.

Det är lätt att se att parallellen är begränsad. I Nicaragua handlar det trots allt om stor-kapitalister som har kvar kontrollen över nyckelsektorer inom ekonomin med stora möjligheter att sabotera de viktigaste exportnäringarna. Men kanske kan det tjäna som exempel på

¹⁰ 1 manzana är 0,7 hektar.

¹¹ Jaime Wheelock, *Reforma agraria y producción*, 1981.

att revolutionärer bedömt det som korrekt i ekonomiska krissituationer att tillåta privatsektorn, så länge de själva har kontroll över statsmakten.

Men även om kompromissen är korrekt — hur länge kan den fortsätta? Weber utgår uppenbarligen från att konfrontationen närmar sig rätt snabbt i Nicaragua. Och då utgår han både från ekonomins logik, och från den internationella konfrontation som rycker närmare.

Han citerar med gillande Charles-Andre Udry när denne skriver;

”Klasskampens verkliga dynamik hotar som så många gånger tidigare att kullkasta många planer och uttalanden... med tanke på arvet från Somoza ... är tre år säkert nödvändigt bara för att reparera det ekonomiska maskineriet. Självklart kan man på papperet skissera en **långsam övergång**, där en **blandekonomi** (dvs en kapitalistisk ekonomi) kombineras med uppbyggnad av massorganisationer (fackföreningar, kvarterskommittéer, milis), samtidigt som borgarklassen avlägsnas från beslutscentra. Men den kommer inte att hålla för sammandrabbningen mellan samhällskrafterna. Den Gordiska knuten måste skäras av och alliansen med borgarklassen brytas - med tanke på bristen på kunskaper hindrar det förstås inte att man måste försöka integrera tekniker. Om inte detta brott sker kommer borgarklassen att luta sig bekvämt tillrätta och snart hitta ”självständiga tänkare” även inom FSLN.”¹²

Men alliansen hålls uppe ännu idag. Det tycks som om FSLN har fortsatt att stärka sina förutsättningar åtminstone när det gäller massorganisering och mobilisering. Borgarklassen har långt ifrån ”lutat sig bekvämt tillrätta” — tvärtom har den alltmer hamnat i öppen opposition mot regeringen. Och den ”självständige tänkare” borgarklassen hittat — den förre gerillakommendanten Eden Pastora — har så öppet sällat sig till kontrarevolutionen att han hittills inte kunnat tjäna som redskap för att splittra FSLN från massrörelsen.

Avsikten är inte att ironisera över Udryns formuleringar. För visst finns den fara han pekar på, även om sandinisterna hittills lyckats författa sin ”*långsamma övergång*”.

Och faran har kanske blivit ännu tydligare det senaste året genom den ekonomiska krisens fördjupning. Alliansen ger mindre i utbyte, eftersom ekonomin försämras trots enheten och stimulansen till privatkapitalet. Risken är att det enda som blir kvar som synligt resultat av alliansen är eftergifterna — som bärs upp av massorna och som därför kan leda till besvikelse bland sandinisternas massbas.

Den besvärliga demokratin

FSLN förbereder sig emellertid för en konfrontation och i den processen baserar de sig på massornas mobilisering. Deras uppgift blir därför också att för-; bereda nicaraguanska arbetares och fattigbönders medvetande för en kommande konfrontation och att stärka deras organisationer.

Men vilka möjligheter har massorna att göra sig hörda, att uttrycka sina åsikter och sin vilja? Ett långt avsnitt i Webers bok handlar om sandinismen och demokratin och det är också den del där han uttrycker den mest direkta kritiken av sandinisterna. Visserligen betecknar han Nicaragua som en **revolutionär demokrati**, där staten inte är allsmäktig och där det finns en facklig och politiskt pluralism.

Givetvis är det uppenbart att det inte är en **socialistisk demokrati** i Nicaragua idag: det finns inte en demokrati baserad på arbetarråd. Men detta är ingen kritik — Weber betonar upprepade gånger hur lång vägen till en sådan demokrati måste bli i ett land som Nicaragua med dess bristande traditioner i demokrati och organisering, med dess tradition av valfarsor och med dess mycket låga kulturella nivå.

¹² C-A Udry, *Inprecor* nr 72—73, mars 1980, citeras från Weber kapitel 4, not 11

Vad man däremot kan kritisera sandinistledningen för är att den verkar omedveten om risken för byråkratisering. Weber tar upp exempel på att man med tvångsmedel försökt driva igenom sandinisternas linje i fackföreningarna. Han kritiserade också att man — som svar på borgarklassens kampanj för omedelbara val — tenderar att förkasta val i allmänhet och istället idealiserar olika typer av indirekta ”rådslag”. Han varnar i det sammanhanget för det han kallar den ”kubanska maktmodellen”, där representanter väljs på personliga meriter men utan att olika politiska linjer kan mötas i en öppen debatt. Slutligen kritiserar han också en del nya lagar som stiftats och som är så vagt formulerade att de kan användas godtyckligt, till exempel för att ingripa mot politiska meningsmotståndare.

Och han formulerar sandinisternas problem pedagogiskt, när han säger att den finns två stora politiska problem under övergången till socialism. Det första är hur man ska kunna begränsa arbetarstatens makt och skydda arbetarna från en makt, som styr i deras namn, men genom en mer eller mindre självständig apparat.

Det andra problemet är hur arbetarna — som ännu inte direkt kan utöva makten — ändå ska kunna utse, leda och kontrollera sina ledare.

Svaret på det första problemet, säger Weber, är att det måste finnas institutionella begränsningar av statsmakten. Det måste finnas ramar för regeringens kompetensområden. Det måste finnas lagar som begränsar regeringens makt. Det måste finnas motmakter i samhället.

Och i det nicaraguanska fallet visar han hur viktigt det är att bevara och utveckla den pluralism som redan finns.

Svaret på det andra problemet är det fullständiga erkännandet av rösträtten. Weber talar då inte om den borgerligt-parlamentariska demokratin utan om en rådsdemokrati som man kan **börja** bygga upp i Nicaragua idag. Den processen kan påbörjas inom FSLN och massorganisationerna, menar han — där löper den minst risk att utnyttjas av reaktionära krafter.

Och demokratiseringsprocessen är inte någon lyxvara. Weber påpekar att arbetardemokratin är en nödvändig del av de nya samhällsförhållanden. Bara den gör det möjligt att förverkliga det socialistiska produktionssättets enorma möjligheter.

Om man inte sätter igång den processen, ökar risken för byråkratisering. Men Nicaragua är ingen enpartidiktatur idag och Weber visar på en del faktorer som motverkar en sådan utveckling. Sandinistledningen tillhör en ung generation av revolutionärer som redan har kunnat dra lärdom av de negativa exemplen från bland annat Sovjetunionen. Dessutom har FSLN själv vuxit fram genom sammangående av olika tendenser, på ett sätt som visar fördelarna med pluralism. Slutligen ger Weber exempel på att sandinisterna korrigerat felaktigheter som de gjort, på ett sätt som tyder på att de är medvetna om problemen.

Sedan Weber skrev sin bok har situationen i Nicaragua förändrats mycket. Den ekonomiska krisen har fördjupats. Polariseringen framförallt mellan sandinisterna och kyrkans ledning har ökat — det kunde man se tydligt i samband med påvens besök i Nicaragua i vår. Och i mars invaderades landet av ett par tusen kontrarevolutionärer som utrustats från Honduras och USA som idag gör väpnade attacker djupt inne i landet.

Weber diskuterar också den ekonomiska krisen och det internationella perspektivet, men jag har valt att inte här kommentera denna mer konkreta beskrivning. Istället har jag valt att renodla vissa frågeställningar, därför att jag tror att de kan utgöra **instrument** för fortsatta studier och för en fortsatt analys av den nicaraguanska revolutionens utveckling under den kommande perioden.